

DISKRIMINERINGSNEMNDA

Offentlig versjon

Sak 21/305

A v/B

mot

Oslo kommune Utdanningsetaten

Vedtak av 3. mai 2022 fra Diskrimineringsnemnda, sammensatt av følgende medlemmer:

Torstein Frantzen (nemndleder)

Tine Eidsvaag

Kirsti Coward

Postadresse
Diskrimineringsnemnda
Postboks 208 Sentrum
5804 Bergen

Telefon
(+47) 90933125

E-post
post@diskrimineringsnemnda.no

Hjemmeside
www.diskrimineringsnemnda.no

Saken gjelder spørsmål om en kommune diskriminerer en elev ved at en digital læringsplattform ikke er universelt utformet.

Bakgrunnen for saken

itslearning er en digital læringsplattform som benyttes av X ungdomsskole i Oslo. A går i niende klasse på ungdomsskolen. Han er blind og bruker skjermleseren JAWS og leselest på PC-en sin. itslearning er ikke tilgjengelig med hans hjelpemidler.

A ved hans mor, B, klaget saken inn for Diskrimineringsnemnda 29. mai 2021. På forespørsel mottok Diskrimineringsnemnda en IKT-faglig uttalelse fra Digitaliseringsdirektoratet, ved Tilsynet for universell utforming av ikt, datert 3. desember 2021.

Saken ble behandlet i nemndas møte 5. april 2022. Møtet ble holdt som videokonferanse. I behandlingen deltok Torstein Frantzen, Tine Eidsvaag og Kirsti Coward. Sekretariatet var representert ved Kristine Fleten Sandven, Ruth J. Øijordsbakken og Silje Nordtvedt.

Partenes syn på saken

A v/B har i hovedsak anført:

A blir diskriminert som følge av manglende universell utforming av den digitale læringsplattformen itslearning.

itslearning brukes typisk av skolene til å gi elevene oversikt over prøver, sosiale hendelser og presentasjoner gjennomgått i timen. Denne informasjonen får ikke A og andre blinde elever. I 2020 gjennomførte Funka en test av universell utforming av læringsplattformer, blant annet itslearning. I sammendraget av rapporten fremgår det at læringsplattformen inneholder brudd på de lovpålagte kravene. Den IKT-faglige uttalelsen i denne saken har avdekket og dokumentert omfattende brudd på minstekravene i regelverket, og bekrefter med dette funnene som ble gjort av Funka i 2020.

Oslo kommune og itslearning har gjentatte ganger blitt gjort oppmerksom på at læringsplattformen ikke er universelt utformet. De har hatt god tid til å rette feil og mangler på eget initiativ. Det er uholdbart at Oslo kommune Utdanningsetaten (UDE) nå viser til at de er i kontinuerlig dialog med leverandøren om forbedringer, når løsningen ikke oppfyller lovpålagte krav. A benytter allerede en alternativ løsning til itslearning. Denne løsningen er dessverre ikke like stabil, siden lærerne ikke har en standard alternativ løsning som kan benyttes for å formidle all informasjon til A. Ingen digitale løsninger

som benyttes i skolen i dag, kan benyttes på en effektiv måte med blindetekniske hjelpemidler.

Det bes om at nemnda fastsetter oppreisning for ikke-økonomisk skade i forbindelse med manglende universell utforming til 50 000 kroner for brudd på likestillings- og diskrimineringsloven §§ 18 og 21.

Nemnda oppfordres til å vedta dagbøter til UDE som er ansvarlig for å ha tatt i bruk en læringsplattform som ikke er universelt utformet.

Oslo kommune Utdanningsetaten (UDE) har i hovedsak anført:

UDE erkjenner at itslearning ikke har vært godt nok tilrettelagt for brukere med redusert syn. Det er imidlertid igangsatt arbeid for å rette feilene. itslearning har utarbeidet fremdriftsplan for oppdatering av læringsplattformen. Per 16. mars 2022 har 17 av 39 punkter blitt rettet og sluppet ut i produksjon, 8 punkter er klare og kommer i neste versjon, resten er under arbeid og planlagt i kommende versjoner.

Læringsplattformen itslearning er et standardisert og kommersielt produkt som brukes av mange kunder i Norge og i andre land. UDE har ikke tilgang til å utføre tekniske endringer i løsningen. Krav til universell utforming er stilt i avtalen inngått i 2014, og UDE har hatt kontinuerlig dialog med leverandøren om forbedringer knyttet til nye krav som har kommet etter det. UDE har gjentatte ganger uttrykt forventinger til leverandøren om at mangler må utbedres. Dessverre medfører dette ikke nødvendigvis at alle feil blir utbedret så raskt som UDE ønsker på grunn av at slike endringer er en del av leverandørens interne prioriteringer for utvikling av produktet.

Ett virkemiddel mot leverandøren er da å vurdere avslutning av kontrakten, og avvikle bruken av produktet. Dette har vært vurdert, men har ikke vært aktuelt på grunn av pandemien.

I påvente av nødvendige utbedringer i løsningen samarbeider UDE med aktuelle skoler for å finne alternativ tilrettelegging av løsningen for brukere med redusert syn. Bruk av alternative løsninger vil da også bli vurdert. I det videre arbeidet vil UDE også følge opp leverandørens tiltak for å sikre en helhetlig gjennomgang og planer for utbedring av eventuelle andre mangler. UDE har styrket sin bemanning på dette området og vil ha særlig oppmerksomhet på etterlevelse av regelverket opp mot eksterne produkter.

Det er ikke grunnlag for å tilkjenne oppreisning i denne saken, fordi nemndas kompetanse til å fastsette oppreisning ikke gjelder for saker utenfor arbeidslivet, jf. diskrimineringsombudsloven § 12.

Nemndas vurdering

Nemnda skal ta stilling til om Oslo kommune Utdanningsetaten diskriminerer A på grunn av manglende universell utforming av den digitale læringsplattformen itslearning.

Rettslige utgangspunkter

Plikten til universell utforming av IKT fremgår av likestillings- og diskrimineringsloven § 18 første ledd:

«Offentlige og private virksomheter har plikt til universell utforming av hovedløsninger for informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) rettet mot eller stilt til rådighet for bruker, slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse. IKT-løsningene skal være universelt utformet fra det tidspunktet som er fastsatt i § 41.»

Plikten etter første ledd gjelder så langt det ikke medfører en «uforholdsmessig stor byrde» for virksomheten, jf. tredje ledd.

Plikten anses oppfylt dersom virksomheten oppfyller krav til universell utforming i annen lov eller forskrift, jf. fjerde ledd. Kravene til universell utforming av IKT er presisert i forskrift om universell utforming av IKT-løsninger (forskrift nr. 732/2013).

Det følger av likestillings- og diskrimineringsloven § 12 at brudd på plikten til universell utforming av IKT etter § 18 regnes som diskriminering.

I bevisvurderingen gjelder det alminnelige beviskravet i sivile saker. Nemnda må legge til grunn det faktum som etter en samlet vurdering av bevisene er mest sannsynlig. Dersom det etter bevisvurderingen foreligger absolutt bevisvil, fremgår det av bevisbyrderegelen i § 37 at tvilen går utover den påstått ansvarlige.

Ved brudd på diskrimineringsregelverket kan nemnda pålegge retting og treffe vedtak om tvangsmulkt, jf. diskrimineringsombudsloven §§ 11 og 13.

Diskriminering

itslearning er en digital læringsplattform som brukes som en integrert del av elevenes undervisningssituasjon ved X ungdomsskole. Det er ikke tvilsomt at læringsplattformen regnes som en hovedløsning for Oslo kommune, rettet mot elevene ved skolene i kommunen. Dette er lagt til grunn av Digitaliseringsdirektoratets IKT-faglige uttalelse av 3. desember 2021. Læringsplattformen er dermed omfattet av plikten til universell utforming av IKT og kravene i forskrift om universell utforming av IKT-løsninger, jf. likestillings-

og diskrimineringsloven § 18 og forskrift om universell utforming av IKT-løsninger § 2 første ledd.

Digitaliseringsdirektoratet har testet de forholdene ved læringsplattformen som er omfattet av klagen. Det fremgår av IKT-faglig uttalelse av 3. desember 2021 at det foreligger omfattende brudd på minstekravene i regelverket.

itslearning har utarbeidet en fremdriftsplan for oppdatering av læringsplattformen. UDE har opplyst at per 16. mars 2022 var 17 av 39 punkter rettet og sluppet ut i produksjon. Det er derfor uomtvistet at det gjenstår en rekke feil i versjonen som er tilgjengelig for brukerne, og det er på det rene at forskriftskravene til universell utforming av IKT fortsatt ikke er oppfylt.

Det følger av likestillings- og diskrimineringsloven § 18 tredje ledd at plikten til universell utforming av IKT ikke gjelder dersom den medfører «uforholdsmessig stor byrde» for virksomheten. UDE har ikke anført at unntaksbestemmelsen kommer til anvendelse i dette tilfellet. Nemnda vil likevel understreke at unntaksregelen er snever, og vil som hovedregel ikke gjelde for IKT-løsninger som er omfattet av kravene i forskrift om universell utforming av IKT-løsninger, som fremhevet i nemndas sak 20/120:

«Nemnda tolker loven slik at unntaket i tredje ledd som hovedregel ikke gjelder for IKT-løsningene som er omfattet av kravene i forskrift om universell utforming av IKT-løsninger, det vil si nye IKT løsninger fra 1. juli 2014 og alle IKT-løsninger fra 1. januar 2021.

Forskriftens formål er å sikre universell utforming av IKT-løsninger, uten at det medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten, jf. forskriften § 1. Kravene som fremgår av forskriften § 4 er videre minimumskrav. I forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven presiseres det at forskriften i seg selv bygger på en forholdsmessighetsvurdering og at dette, sammen med tidsfristene i lovens § 41, tar høyde for at virksomheter ikke skal påføres uforholdsmessige byrder, jf. Prop. 81L (2016-2017) side 326.»

Fra 1. januar 2021 skal altså alle eksisterende IKT-løsninger være universelt utformet. Utgangspunktet er da at unntaksbestemmelsen ikke vil komme til anvendelse i dette tilfellet. I tillegg er det i denne saken snakk om omfattende brudd på minstekravene, som Digitaliseringsdirektoratet i den IKT-faglige uttalelsen av 3. desember 2021 har konkludert med at er av en slik karakter at itslearning i liten grad er tilgjengelig for brukere med synshemming. Direktoratet har også uttalt at det verken er teknisk vanskelig eller kostbart å rette feilene i læreplattformen.

Det er i saken konstatert at det foreligger flere brudd på forskriften, og unntaksbestemmelsen i likestillings- og diskrimineringsloven § 18 tredje ledd kommer ikke til anvendelse. Læringsplattformen itslearning er dermed ikke universelt utformet i samsvar med likestillings- og diskrimineringsloven § 18.

Brudd på plikten til universell utforming av IKT etter § 18 regnes som diskriminering, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 12.

Nemndas konklusjon er at UDE har diskriminert A ved manglende universell utforming av læreplattformen itslearning.

A har krevd oppreisning i saken. Det fremgår av likestillings- og diskrimineringsloven § 38 første ledd at den som er blitt behandlet i strid med reglene om individuell tilrettelegging, kan kreve oppreisning. Diskrimineringsnemndas myndighet til å tilkjenne oppreisning er imidlertid begrenset til arbeidsforhold og ved arbeidsgivers valg og behandling av selvstendig næringsdrivende og innleide arbeidstakere, jf. diskrimineringsombudsloven § 12. Kravet om oppreisning må derfor avvises, jf. diskrimineringsombudsloven § 10 første ledd bokstav b.

Pålegg om retting

Ved brudd på diskrimineringsregelverket kan nemnda gi pålegg om retting, jf. diskrimineringsombudsloven § 11 annet ledd:

«Nemnda kan med unntak av i saker som nevnt i § 1 fjerde ledd og med de unntak som følger av §§ 14 og 15, pålegge stansing, retting og andre tiltak som er nødvendige for å sikre at diskriminering, trakassering, instruks eller gjengjeldelse opphører, og for å hindre gjentakelse. Nemnda kan sette en frist for oppfyllelse av pålegget.»

Det følger av diskrimineringsombudslovens forarbeider at nemnda må foreta en konkret vurdering av om pålegget utgjør en forholdsmessig reaksjon, jf. Prop. 80 L (2016-2017) side 105.

UDE ble 2. mars 2022 varslet om mulig pålegg om retting. I sine kommentarer til varselet har Utdanningsetaten kun informert om status for rettingen.

Nemndas vurdering er at det er nødvendig å pålegge retting for å sikre at diskrimineringen opphører, og mener dette er en forholdsmessig reaksjon. Nemnda har lagt til grunn at det foreligger pågående diskriminering, ved at det fortsatt er en rekke brudd på minstekravene for universell utforming av IKT. itslearning er en digital læringsplattform med mange brukere på skoler over hele Norge, og universell utforming er viktig for å sikre elevene lik tilgang til læringsinnholdet. I opplærings- og utdanningssektoren har de aktuelle forskriftskravene hatt virkning fra 1. januar 2019 for nye IKT-løsninger og

1. januar 2021 for eksisterende IKT-løsninger, jf. forskrift om universell utforming av IKT-løsninger § 11. Manglende universell utforming av itslearning har vært kjent for både leverandøren og Oslo kommune i lang tid, uten at retting er foretatt.

Frist for retting settes til 1. august 2022. Nemnda vil etter fristens utløp kontakte Digitaliseringsdirektoratet for bistand til å kontrollere at retting er gjennomført.

Tvangsmulkt

For å sikre at nemndas pålegg om retting gjennomføres, kan nemnda treffe vedtak om tvangsmulkt, jf. diskrimineringsombudsloven § 13 første ledd:

«Nemnda kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av pålegg etter § 11 dersom fristen for å etterkomme pålegget oversittes. (...) Tvangsmulkt fastsettes som engangstvangsmulkt eller løpende dagmulkt. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom frist for å etterkomme pålegget oversittes, og den skal løpe fram til pålegget er oppfylt.»

Nemnda finner grunnlag for å treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av pålegget om retting.

Dersom feilene som er omfattet av pålegg om retting, ikke er rettet innen utgangen av fristen, kan nemndlederen beslutte at tvangsmulkt med kroner 5000 per virkedag inklusive lørdag, begynner å løpe fra dette tidspunktet. Nemnda mener at beløpet må settes så høyt for å sikre at UDE har en klar oppfordring til å etterleve pålegget så raskt som mulig. Tiltakene som skal gjennomføres, er av stor viktighet for elevene som bruker læreplattformen, noe som også er vektlagt i vurderingen av mulktens størrelse. Dette tilsier også at det bør gis en løpende mulkt av en viss størrelse for å sikre rettidig etterlevelse.

Vedtaket er enstemmig.

Sak 21/305

Diskrimineringsnemnda har fattet følgende vedtak:

1. Oslo kommune Utdanningsetaten diskriminerer A på grunn av manglende universell utforming av IKT.
2. Krav om oppreisning avvises.
3. Oslo kommune Utdanningsetaten pålegges å rette feilene som påpekt i uttalelse fra Digitaliseringsdirektoratet av 3. desember 2021. Frist for retting settes til 1. august 2022.
4. For å sikre gjennomføringen av pålegget vedtar nemnda tvangsmulkt med kroner 5000 per virkedag inklusive lørdag. Nemndleder kan beslutte at tvangsmulkten begynner å løpe når fristen er utløpt uten at retting har funnet sted.

Torstein Frantzen
nemndleder

Kirsti Coward

Tine Eidsvaag

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.